

Aniaras lag och evangelium

På sin flykt bort från den förbrända jorden kommer det väldiga rymdskeppet Aniara ur kurs, och utan att kunna manövreras styr det genom en oändlig rymd mot stjärnbilden Lyran. Den gamla världen finns inte mer, och det ges inget hopp om att någonsin finna en trygg hamn. Den gudomliga Miman, en maskin som vet allt, orkar inte med att »leva». Hennes kretsar förbränns, och de 8000 passagerarna finner ingen tröst. Det förflutna är borta. Ingen framtid finns. Berättelsen slutar med att alla dör av hopplöshet, liggande i en ring runt Miman.

Harry Martinsson slutar sitt epos så:

*Jag hade tänkt ett paradys för dem
men sen vi lämnat ett som vi förstörde
blev tomma rymdens natt vårt enda hem,
ett ändlöst svalg där ingen gud oss hörde.*

*Stjärnhimlens eviga mysterium
och den celesta mekanikens under
är lag men inte evangelium.*

*Barmhärtigheten gror på livets grunder.
Så föll vi ned på Lagens sanna bud
och fann vår död i Mimas salar.*

*Den gud vi alla hoppats på till slut
satt kränkt och sårad kvar i Doris dalar.*

Aniara är en bild av mänskligheten, vår civilisation. Hon förbränner och fördärvar allt hon äger och förtröstar på och förlorar allt hopp om framtiden. Hon kommer från ingenting, är på väg till ingenting, och resan mellan ingenting och ingenting är meningslös. Visserligen försöker passagerarna fördriva hopplösheten i sekter, sex och lekar, men innerst inne vet alla att det är bara tomhet.

Med på resan finns Kyrkan. Hon finns inte i Martinssons Aniara, men hon finns i världen. Hon är kallad att ge det som inte någon annan kan ge – ett minne och ett hopp. Hon är Aniaras evangelium.

Kyrkan berättar att vi kommer från Paradiset och vi är på väg till Paradiset. Vägen mellan Paradys och Paradys är lång och besynnerlig, men den blir djupt meningsfull när hon kommer ihåg det som varit och sträcker sig mot det som kommer.

I nattvardsbönens anamnes blir det tydligt. Vi firar eukaristin i åminnelse av allt vad Fadern har gjort för oss genom Jesus Kristus och väntar på hans återkomst då han skall återställa allt. Detta är Kyrkans viktigaste uppgift: att minnas och att hoppas. Utan minne och hopp blir livsresan meningslös. Den blir bara lag, utan evangelium och utan barmhärtighet. »Barmhärtigheten gror på livets grunder.»

Vår västerländska civilisation är på en Aniararesa. I vetenskapens namn definierar hon sin existens som om hon kommer från ingenting och är på väg till ingenting. Allt har ingen Skapare utan är produkten av en slump. Ogräset i åkern har såtts av en ovän som hämtat frön från Darwin, Nietzsche, Freud och Hägerström. Det kläs i termer av Big Bang, ljusårsrymder och evolution, men kontentan blir ändå densamma. I kyrkomöte såväl som i församlingsråd har de, som skall företräda oss, svårt att värja sig mot detta budskap och försöker ge oss något slags dräglig tillvaro utan Kristus och uppmuntrar oss att ta vara på den stund vi fått på jorden. Men för den som på allvar funderar över alltets mening, leder detta till mer förtvivlan än tröst. Nåden försvinner och allt blir lag. Måhända är den livsleda, som så många idag uppfylls av, en produkt av meningslösheten och en rädsla för att vi ska förlora vår jord och den korta stund vi vandrar här.

Om Kyrkan förlorar sitt minne, om hon inte längre bevarar det som Gud gjort och gör för oss och om hon förlorar hoppet om att komma hem till Fadern, då förlorar hon också sin uppgift för mänskligheten. »Då har vi vittnat falskt om Gud, att han har uppväckt Kristus, som han ju inte kan ha uppväckt, om det är sant att de döda inte uppstår... då är er tro meningslös och ni är ännu kvar i era synder. Gäller vårt hopp till Kristus bara detta livet, då är vi de mest ömkansvärda människor» (1 Kor.15:15ff).

Det ligger ingen motsättning i att å ena sidan minnas och hoppas och att å andra sidan leva i nuet. Tvärtom, vetskapen om varifrån vi kommer och vart vi är på väg gör livsresan meningsfull. Det är så vi förstår att vi har ett ansvar. Det vi mottagit skall vi föra vidare. Det vi gjort skall vi en gång göra redovisning för. Vi hör ihop med dem som gått före oss och skall med ansvar ha hand om vad vi fått så att vi frimodigt kan lämna över det till dem som kommer efter.

Ända fram till 1960-talet var grundläggande kristendom en självklarhet. Det stod på skolschemat, och var ett av de viktigaste ämnena för alla skolbarn, också för Harry Martinsson. Han visste vad lag och evangelium är, vad det kristna hoppet innebär och hur grym en värld utan nåd, försoning och barmhärtighet blir. Måhända vågade inte Martinsson själv vila i detta, men i dikteposet Aniara är det tydligt att han längtade efter det. Aniara är dystopisk, men Kyrkan bär hoppet.

Det verkar som om vi, i iver av att vara med vår tid, ibland glömmer bort vår kallelse, som om det inte är så viktigt varifrån vi kommer och vart vi är på väg, som om det är viktigare att ha det trivsamt än meningsfullt. Därför måste Kyrkan med all kraft bevara sitt minne och förkunna sitt hopp.

Om Aniara är en bild av världen, mänskligheten och vår kultur, så är Kyrkan med på den resan. Men i motsats till Martinssons Aniara bär Kyrkan ett glädjefyllt framtidshopp. Det må vara att hoten är många, från gudlöshet, kärnvapenkrig, miljöförstöring, överbefolkning och utarmning. Denna tidsålder går mot sitt slut, det vet vi, men vårt Aniara kommer att fullborda sitt lopp och hinna sitt mål. Om detta vittnar Skriftens tidlösa ord:

»Var inte rädd. Jag är den förste och den siste och den som lever... och jag har nycklarna till döden och dödsriket» (Upp.1:18f).

»Du såg mig innan jag föddes, i din bok var de redan skrivna, de dagar som hade formats innan någon av dem hade grytt» (Psalt. 139:16).

»Vårt hemland är himlen, och därifrån väntar vi också den som skall rädda oss, Herren Jesus Kristus. Han skall förvandla den kropp vi har i vår ringhet så att den blir lik en kropp han har i sin härlighet, ty han har kraft att lägga allt under sig» (Fil.3:20).